

ปลุกโพธิ์

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๗

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะไง ธรรมะถ้าพูดภาษาโลกๆ ก็ธรรมะคือธรรมชาติ สภาวะธรรม สภาวะธรรมนี้เป็นธรรมชาติ แต่ถ้าพูดถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอ โก รัมโม ธรรมอันเอกนะ เหนือธรรมชาติ เหนือธรรมชาติแต่อาศัยธรรมชาติขึ้นไปก่อนเพราะเรา เกิดมาจากธรรมชาติ เกิดมานะ พ่อแม่มีครอบครัวถึงจะมีเราเกิดขึ้นมา เราเกิดขึ้นมาแล้วเป็น สภาวะธรรมชาติมีอยู่ เพราะดำรงเผ่าพันธุ์ของสัตว์โลกต้องมีอย่างนี้ตลอดไป แล้วเวลาพระออก บวชละ ผู้ที่ออกประพฤติปฏิบัติไม่มีครอบครัวละ แล้วดำรงเผ่าพันธุ์อย่างไร

บารมี ๑๐ ทศขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ไว เนกขัมมบารมี ทาน บารมี ศีลบารมี การจะสร้างเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องสร้างบุญญาธิการมา มหาศาลเลย แต่เวลาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็ยังมี ความทุกข์อยู่ในหัวใจ มีความทุกข์นะ มี ครอบครัวมีลูกเหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาแล้วเกิดมาเพื่อให้สมกับโลกใจ ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไปออกบวชเขาจะดิ้นนินทาเอาได้

จนในปัจจุบันนี้นักวิชาการเขาทำวิจัยกัน เขาบอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้โดน ปฏิวัติ เขาขับไสออกไปให้ออกจากราชวังถึงได้หนีออกไปบวช นักวิชาการเขาทำการวิจัยกันอย่าง นี้นะ เรื่องของวิชาการไง เรื่องของความคิดของโลกใจ โลกมองโดยสามัญสำนึก มองโดย วิทยาศาสตร์โดยสิ่งที่จับต้องได้ แต่ไม่สามารถมองเข้าไปถึงเรื่องของจิตใจได้ เรื่องของความ สุข ความทุกข์นะ วิทยาศาสตร์เจริญขนาดไหน มันก็เอาความทุกข์มาให้กับใจดวงนั้น ทุกๆ ดวงใจ ทุกๆ ดวงใจอาศัยวิทยาศาสตร์ อาศัยความเจริญของโลก อาศัยความเป็นไปของโลกนี้อยู่อาศัย มี

จนออกเที่ยวสวน ขมทุกทั้ง ๔ ถึงได้แปลงกายมา เห็นตั้งแต่เด็กเห็นใหม่ คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย “โลกมีอย่างนี้หรือ?” นี่สิ่งนี้มีอยู่นะ เพราะมีอยู่ เพราะมันสะท้อนหัวใจมาก นี่สภาวะธรรม สิ่งที่สภาวะธรรมคือมันสะท้อนหัวใจ

อย่างเช่นเราปัจจุบันนี้ เราเป็นชาวพุทธนะ เราเกิดมาท่ามกลางพระพุทธศาสนา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องแสวงหาสิ่งนี้มหาศาลเลย มหาศาลเพราะมันเป็นสิ่งที่ลึกถ้ำมาก ธรรมที่เหนือธรรมชาติไง ถ้าเป็นธรรมชาติ มันก็สิ่งที่ขับเคลื่อนไปกับธรรมชาตินี้ เราเข้าใจว่าสภาวะเป็นธรรมชาติ เราเห็นสภาวะเป็นธรรมชาติแล้วเราก็อ้างไว้ตามความเป็นจริง เพราะเราไม่มีสิ่ง...เราไม่สามารถไปต่อสู้อุปถัมภ์มือกับธรรมชาติได้ อย่างเวลาเกิดพายุเกิดแผ่นดินไหว เราจะไปสู้อะไรกับเขาได้ เพราะธรรมชาติเป็นสภาวะแบบนั้น

แต่เวลาเกิดสภาวะธรรมอันเป็นความเป็นจริงสิ สภาวะธรรมคือธรรมขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ไตรลักษณ์” พระไตรลักษณ์ต่างๆ เป็นสภาวะธรรมที่เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง แต่เหตุที่เป็นธรรมชาติอันหนึ่งเพราะมันเกิดดับ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าสิ่งนี้ในสภาวะธรรม สภาวะธรรมที่เป็นอนัตตาส่งที่ความเป็นไป สิ่งนี้เราต้องสร้างสมขึ้นมา แต่ผลที่เกิดขึ้นสิ สิ่งนั้นเหนือธรรมชาติไง เหนือธรรมชาติเพราะว่ามันเป็นอธรรมนะ มันเป็นสิ่งที่จะเคลื่อนไปกับธรรมชาตินี้ มันเป็นเอ โก ัมโม มันเป็นหนึ่งในเดียวไม่มีสอง

โลกนี้เป็นของคู่ สุขคู่กับทุกข์ มีคู่กับสว่าง สิ่งใดต้องมีเกิดแล้วมันต้องมีดับ มันเป็นของคู่ไปตลอด เพราะมันขับเคลื่อนไป ธรรมชาติเป็นสภาวะที่ว่าสสารที่มีการปรับเปลี่ยน มีการสับเปลี่ยนกันไป มันสิ่งหนึ่งสูญไปมันก็เกิดสภาวะสิ่งใหม่ เกิดสภาวะสิ่งใหม่ สิ่งนี้เป็นธรรมชาตินะ แต่จิตมันลึกถ้ำกว่านั้นอีกล่ะ เวลามันเกิดมันตาย เกิดตายถ้าเป็นธรรมชาติมันก็ขับเคลื่อนไปตามธรรมชาติสิ

แต่อันนี้มันมีกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนทำคุณงามความดีมหาศาล ความเกิดจะมีความร่มเย็นเป็นสุขในบุญพาเกิด เวลาคนมีความทุกข์ ครอบครัวเดียวกันพ่อแม่มีฐานะมาก แต่เวลาลูกที่เกิดขึ้นมาจะมีฐานะจะมีความสุขมาก แต่เวลาเราเกิดครอบครัวนั้นอาจมีความเปลี่ยนแปลงไป เราเกิดมาในสถานะที่ว่าไม่มีความสุขกับครอบครัวนั้น เราเกิดมาในสภาวะของทุกข์ จนเขาโทษได้ล่ะว่าลูกคนนี่เกิดมาทำให้ครอบครัวนั้นมีความเป็นไป นี่ความเป็นไปมันเป็นสภาวะกรรมไง

กรรมที่เกิดกับการกระทำของใจดวงนั้น แม้แต่เกิดในครอบครัวเดียวกัน ทำไมพีเราน้องเราเกิดมามีความสุข ทำไมเราเกิดมาเจอสภาวะแบบนี้ สิ่งนี้ให้เห็นสภาวะตามความเป็นจริง แล้วพูดไม่ใช่ให้น้อยเนื้อต่ำใจนะ พูดให้ย้อนกลับมาว่า นี่กรรม การกระทำสิ่งนี้สำคัญมาก สิ่งที่เกิดการกระทำสำคัญมาก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ถึงเข้าใจตามความเป็นจริงทั้งหมดใจ เข้าใจตามความเป็นจริงทั้งหมด แล้ววางสิ่งนี้ไว้ตามความเป็นจริง ใจนี้พ้นออกไปจากกิเลส

ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วันคืนล่วงไปล่วงไป วันคืนเดือนปี่นี้ไม่สามารถเข้าไปหาค่ากับใจดวงนั้นนะ ใจดวงนั้นจะมีติดกับสว่างมันเป็นธรรมดาของมัน โลกนี้เป็นสิ่งที่ธรรมดา อยู่กันเก้อๆ เงินๆ เห็นไหม ภารา หเว ปลูกขุขุชา ชั้นเป็นสัตถุญญา ความจำได้หมายรู้ สังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง สิ่งที่สืบต่อกับโลกที่สื่อสารกับโลก สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่าอาศัยกันไปเท่านั้นนะ ไม่มีคุณค่ากับใจดวงนั้น ธรรมที่เหนือธรรมชาติเป็นสภาวะแบบนั้น ถึงไม่มีสิ่งใดจะเข้าไปกระทบกระเทือนกับใจดวงนั้นได้ ใจดวงนั้นมีความสุขล้วนๆ นะ เกิดจากความที่ว่าจะเกิดมาสร้างบุญกุศลมาเป็นพระโพธิสัตว์ไว้ แล้วค้นคว้าสิ่งนี้อยู่ถึง ๖ ปี

เราเกิดมาท่ามกลางพระพุทธศาสนา เราเป็นชาวพุทธนะ เราเป็นชาวพุทธ เราเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา เราเป็นอุบาสก อุบาสิกา แล้วเรามีความเชื่อเรามีศรัทธา เรามีความเชื่อมีศรัทธาเราถึงได้ออกบวชเป็นนักรบนะ เห็นไหม บริษัท ๔ อุบาสก อุบาสิกา เขาต้องการบุญกุศลจากนักรบไง นักรบคือเนื่อนาบุญของโลก คือสิ่งที่ว่าธรรมที่มีชีวิตใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ ประกาศธรรมขึ้นมา มีการโต้ตอบ มีการแก้ไข ปัญหาไปเฉพาะหน้าๆ ตลอด แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ววางศาสนาไว้ ๕,๐๐๐ ปี นี่ถึง ๒,๕๐๐ ปีมานี้ ศาสนานี้มีอยู่ในตู้พระไตรปิฎกใจ เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต สิ่งที่ไม่มีชีวิต เราค้นคว้าเราศึกษาขึ้นมาเพื่อให้เรามีศรัทธามีความเชื่อใจ เราจะไม่เชื่อใครเลยเพราะเรากลัวคน หลอกหลวงเรา กลัวคนจะเอารัดเอาเปรียบเรา เราถือรั้วกันพระไตรปิฎกสิ อ่านพระไตรปิฎกไปขนาดไหน อ่านไปมีศรัทธาณะ ขนาดว่าขนพองสยองเกล้านะ เวลาอ่านไปสะเทือนหัวใจมาก สะเทือนหัวใจ

สภาวะสิ่งใดเลย มันจะมีความทุกข์บีบคั้น ใจของพระปัญญาวัคคีย์เป็นอย่างนั้นนะ เป็นอย่างนั้น รอ
แต่ยาวๆ เตรียมพื้นดินเตรียมปลุกต้นไม้ของตัวเอง

โพธิ์ คือ ปัญญาไง

โพธิ์ปัญญา เห็นใหม่ ปลุกโพธิ์ขึ้นมาในหัวใจให้ได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะแสดงธรรมจกๆ เห็นใหม่ เทวเม ภิกขเว ทางสอง
ส่วนไม่ควรเสพ อตตกิลมถานุโยคคือทำให้เราลำบากเปล่า แล้วเราในกามสุขัลลิกานุโยค การสุข
อยู่ในสมาธิ การคิดในสมาธิ การมีความสุขอันนี้ อันนี้ เทวเม ภิกขเว เทวเม คือสองใจ ทางสอง
ส่วนนี้ไม่ควรเสพ

“มัชฌิมาปฏิปทา” ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ ธรรมจกๆ ประกาศ
ตรงนี้ไง ถ้าประกาศตรงนี้ พระปัญญาวัคคีย์ฟังธรรม ฟังธรรมต่อหน้าใจ พระอัญญาโกณฑัญญะมี
ดวงตาเห็นธรรม เพราะสร้างสมบุญญานิกายไว้มากกว่า อินทรีย์แก่กล้าเห็นสภาวะตามความเป็น
จริง มีดวงตาเห็นธรรม สงฆ์เกิดขึ้นตรงนี้ไง เผยแผ่ธรรมมา

พระยสะฟัง “ที่นี้เดือดร้อนหนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ” สมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เผยแผ่ธรรมขึ้นมา ธรรมเกิดจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่พวกนั้นเขายังมีความ
คิดเห็นความแตกต่างนะ เวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดวงตาเห็นธรรม ยสะ
ก็มีดวงตาเห็นธรรม เทศน์สอนพ่อแม่ ยสะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา แล้วพระสงฆ์ ๖๐ องค์ออกเผย
แผ่ธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงไปราชคฤห์ ไปเพราะออกประพาศปฏิบัติแต่แรก แล้ว
ว่าเจ้าชายสิทธัตถะโดนปฏิวัติออกไป ออกประพาศปฏิบัติออกมาออกจากราชวังมาเป็นเหมือน
นักพรตนักบวชผู้ที่ไม่มีศาสนาที่แสวงหาต้องค้นคว้าเอาใจ

พระเจ้าพิมพิสารเห็นนะ เห็นมีรูปร่างสวยงามมาก เพราะว่าพระโพธิ์สัตว์

ถามว่า “มาจากไหน?”

บอกว่า “ออกมาจากราชวัง”

ก็เข้าใจเหมือนกัน แล้วให้กองทัพครึ่งหนึ่ง ให้กลับไปให้กองทัพกลับไปรบเอาราชวัง เอาราชสมบัติคืน

“ไม่ใช่ ออกประพาศปฏิบัติจริงๆ ออกแสวงหาโพธิญาณจริงๆ”

“ถ้าอย่างนั้นถ้าไม่ไปก็ขอให้ครองราชย์คฤหัสถ์คนละครึ่ง”

“ไม่”

“ออกแสวงหาพระโพธิญาณ”

ถึงเวลาออกปฏิบัติพระเจ้าพิมพิสารสัญญาเอาไว้ว่า “ถ้าประพาศปฏิบัติ ถ้าเห็นธรรมแล้วให้กลับมาสอนด้วยนะ”

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้คั่นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี พระเจ้าพิมพิสารไปฟังใครล่ะ? ฟังชฎิลทั้ง ๓ สร้างให้เขาอยู่นะ ถือเป็นครูเป็นอาจารย์ไง มีชื่อเสียงมากในราชคฤหณ์นั้น เพราะมีคนศรัทธามาก ชฎิล ๓ พี่น้องนี้บูชาไฟ บูชาไฟนะ บูชาไฟ ทำตบะธรรม บูชาไฟ กราบไฟ บูชาไฟ อ้อนวอนจุดไฟ ต้องรักษาไฟตลอด ให้ย่างขึ้นไปนอน ให้เอาไฟเผา เผากิเลสไง เข้าใจว่าไฟเผากิเลสแล้วกิเลสมันจะตายไป สิ่งนี้ทั้งๆ ทำอยู่อย่างนั้น บูชาไฟ ต้องเข่น้ำต้องลุยไฟ นี่ชฎิล ๓ พี่น้องทำกันอยู่อย่างนั้นนะ แล้วชาวเมืองราชคฤหณ์มีความศรัทธามากนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีเป้าหมายใจ ทั้งๆ ที่เขาเป็นมิชฌาทิฎฐิ มีความเห็นผิดจากศาสนา มีฤทธิ์มีเดชมาก เอาพญานาคเอาไว้อยู่ในที่บูชาไฟนั้นนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปสอนพระเจ้าพิมพิสาร เพราะพระเจ้าพิมพิสารเป็นลูกศิษย์ เห็นไหม มองไปที่อาจารย์ของเขานะ ฟุ้งไปที่อาจารย์ของเขา แล้วไปเข้าไปในอาจารย์ของเขา ไปขอพักกับเขา เขาไม่ให้พักนะ เพราะว่าเขามีกิเลส เขาหวง เขาตระหนี่ของเขาไง เพราะว่ามีลาภมีสักการะของเขา นี้ไม่ให้พัก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “สมณะด้วยกัน เราเป็นนักบวชด้วยกัน ทำไมพักด้วยกันไม่ได้”

ชฎิล ๓ พี่น้องถึงให้ไปพักในโรงไฟ เพราะอะไร เพราะต้องการให้พญานาคที่มีฤทธิ์นั้น ทำลาย ให้ฆ่าไป นี่คนที่มิตบะธรรม คนที่มีมิตบะมีฤทธิ์มีเดชขนาดนั้นนะ แต่ก็กิเลสในหัวใจ มีกิเลสในหัวใจ มันบีบคั้นในหัวใจนั้น แต่ปฏิเสธสิ่งนี้นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปนอนอยู่ในโรงไฟ เวลาบังคับเอาพญานาคไว้ในบาตร ชฎิล ๓ พี่น้องว่าพຽงนี้จะตาย พอมาเห็นก็เห็นยังอยู่ เห็นยังอยู่ “เอ๊ะ! ทำไมมีฤทธิ์ขนาดนั้น มีฤทธิ์ขนาดนี้เนอะ แต่ก็สู้เราไม่ได้ เราเป็นพระอรหันต์” นี่กิเลสจะมีอย่างนี้ตลอดไปนะ

จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำฤทธิ์ทำเดชให้เห็นดีกว่าๆ

“สมณะองค์นี้มีฤทธิ์มีเดชแต่ก็ไม่ใช่พระอรหันต์เหมือนเรา”

จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกต่อหน้าว่า ให้หมองใจของตัว อย่าโกหกมดเท็จจริงๆ แล้วคือว่าไม่ใช่พระอรหันต์ กิเลสในหัวใจมีใช่ไหม จนชฎิลยอมนะ ยอมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สละพวกบริวารลอยน้ำไปแล้วขอบวชไป เวลาบวชแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมนะ เพราะชฎิลนี้เขาบูชาไฟ บูชาไฟนะ บูชาไฟ เพราะไฟนี่เป็นความร้อน เป็นตะ เขาเข้าใจว่าไฟนี้จะสามารถเผากิเลสของเขาได้ไง มันเป็นเรื่องของภายนอก

แต่ถ้าเรื่องเป็นภายในละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ธรรมที่มีชีวิต ตานี้เป็นของร้อน หูนี้เป็นของร้อน อายตนะทั้ง ๖ นี่เป็นของร้อน ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะมันไปเอาสิ่งต่างๆ เข้ามาเผาใจใจ สิ่งนี้เป็นความร้อนทั้งหมด ชฎิลฟังธรรมไปตลอด ฟังธรรมไป ฟังธรรมไปด้วย กิเลสตัดหาความทะยานอยากเป็นของร้อน โทสะเป็นของร้อน ความโลภเป็นของร้อน สิ่งต่างๆ เป็นความร้อนทั้งหมด ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะมันเป็นโมหัคคินา โทศัคคินา เป็นไฟเผาใจตลอด เผาใจตลอด

มรรคมันจะเกิด เกิดตรงนี้ไง โพธิปัญญามันเกิดนะ ปลุกโพธิ์ได้ในหัวใจของตัวเอง เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

พอเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา พระเจ้าพิมพิสารจะไปกราบอาจารย์ของตัวเอง ไปเห็นชฎิล ๓ พี่น้องอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอายุน้อยกว่าไง เขาเคารพอาจารย์ของเขา แล้วก็มีความลังเลสงสัยว่าใครเป็นอาจารย์ใคร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกชฎิลว่า “เธอควรทำให้เขาเข้าใจ”

เหาะนะ เหาะขึ้นไปบนอากาศแล้วลงมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ข้าพระพุทธเจ้าเป็นสาวก สาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ”

พระเจ้าพิมพิสารสาธุการนะ แล้วฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม พระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโสดาบันขึ้นมา นี่ปลุกโพธิ์ได้นะ เขาเป็นมิจฉาทิฎฐิ เขามีความเห็นผิด เขายังปลุกโพธิ์ เขายังทำความเห็นของเขาขึ้นมาได้ แล้วเราเป็นชาวพุทธละ เราเป็นสัมมาทิฎฐิใหม่ ถ้าเราเป็นสัมมาทิฎฐิ เราจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร

ดูชาวพุทธเราในปัจจุบันนี้สิ ดูแล้วมันน่าสลดสังเวชไหม เขาไปไหนกัน เขาทำอะไรกัน เขาทำขนาดเขาว่าเป็นชาวพุทธ พุทธที่ทะเบียนบ้านไง พุทธที่พ่อแม่เป็นชาวพุทธก็ถือพุทธเหมือนกัน แต่พุทธศาสนานี้ เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นผู้ที่ฉลาดมาก วางธรรมไว้กว้างขวางมาก ไม่บังคับ ไม่ขู่เข็ญใคร ใครมีความเชื่อกี่เชื่อ เราก็อเกิดมาต้องมีสัญชาติ มีศาสนา ก็ว่าเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธไง แล้วพุทธ พุทธทำตัวอย่างไรกัน พุทธนะเข้าใจศีล ๕ นะ เด็กก็ยังไม่ท่องไม่ได้นะ นี่ศีล ๕ ก็ไม่เข้าใจ มรรคยังไม่เข้าใจเลย

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอะไร พุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร

หัวใจของศาสนาคืออริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งนี้เป็นความจริงตลอดไป

แล้วเวลาเรานักวิชาการเขาว่า “ทุกข์นิยม ทุกข์นิยม”...มันเป็นความจริง มันไม่ใช่ทุกข์นิยม เพราะคนเรากเกิดมาให้มันมีศรีสุขขนาดไหน มันก็ว่าเหว มันก็มีความระแวง มันก็มีความสงสัย แม้แต่กษัตริย์นะ กษัตริย์สมัยพุทธกาล เวลาบวชแล้วมาบวชประพฤติปฏิบัติจนถึงกับสิ้นกิเลสนะ “ที่นี่สุขหนอๆ สุขหนอๆ”

จนพระไปบอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “พระองค์นั้นทำไมพูดอย่างนั้นตลอดไป สงสัยจะคิดถึงแต่อดีตว่าเป็นกษัตริย์มีความสุข คงจะบ่นถึงอดีต”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเรียกให้เข้าไปหาใจ “เธอทำไมบ่นอย่างนั้น”

“เพราะมันสุขจริงๆ แต่ก่อนเป็นกษัตริย์จะนอนก็มีความระแวง จะทำอะไรก็มีแต่ว่า... เพราะอำนาจใจ ใครที่ต้องการอำนาจนั้น จะไม่มีความสุขเลย ในชีวิตนี้อยู่กับความหวาดระแวง” นี้กษัตริย์นะ กษัตริย์มีความเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าเราทำบุญคุณงามความดี เรามีฐานมีที่รองรับ กษัตริย์ที่คิดคนก็รัก ประชาชนมีศรัทธา อันนั้นก็รองรับสิ่งหนึ่ง แต่ก็มีสภาวะกรรมเหมือนกัน

ชีวิตขนาดไหนมันก็มีความลังเล มีความอาลัยอวรณ์มันมีความทุกข์ในหัวใจโดยสัญจรกรรม ความจริง ความจริงมันเป็นสภาวะแบบนั้น ทุกข์ถึงเป็นความจริงใจ ทุกข์เป็นความจริงแต่เราไม่ยอมรับความจริง เราพยายามปฏิเสธความจริง เราถึงเข้าถึงธรรมไม่ได้ไง

ถ้าเราจะเข้าถึงธรรม เราต้องเข้าถึงความจริง ถ้าเข้าถึงความจริง เราออกประพฤติปฏิบัติ ออกประพฤติปฏิบัตินะ ทำใจที่มันพร่องให้มันเต็ม ใจมันพร่อง มันว่าหิวมันไม่มี มันมีค้นหา ความทะยานอยาก มันต้องการสิ่งตอบสนองมันตลอด มันแสวงหาขนาดไหน เห็นไหม คนแสวงหาสิ่งที่ว่าบำรุงบำเรอมันแล้วจะมีความสุข มันเป็นไปไม่ได้หรอก ร่างกายจะไม่ให้มันแก่ ให้มันเจ็บให้มันปวด เป็นไปไม่ได้ เราไม่มีความหิวความกระหาย มันเป็นไปไม่ได้ สัจจะความจริงเป็นแบบนั้น

สิ่งที่เกิดขึ้นมา เวลาบอกว่าอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่ว่าเกิดเป็นมนุษย์สมบัตินี้เป็นสมบัติที่เป็นอริยทรัพย์มาก...ถูกต้อง เป็นอริยทรัพย์เพราะเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แต่ความเป็นจริงของสัญจรกรรม ธรรมที่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นธรรมชาติ เกิดเป็นมนุษย์นี้มีคุณประโยชน์มาก อริยทรัพย์นี้ สิ่งนี้เกิดได้ลำบากมาก เพราะต้องมีมนุษย์สมบัติถึงได้เกิดเป็นมนุษย์นี้ พอเกิดเป็นมนุษย์นี้ทำไมมนุษย์นี้ทุกข์นักล่ะ เพราะสภาวะที่เป็นธรรมชาติมันขับเคลื่อนไปไง

แต่สภาวะธรรมความเป็นจริงเราไม่เกิดใจ เราไม่สามารถปลุกโพธิ์ของเราได้ไง เราไม่สามารถปลุกโพธิ์ของเราได้ เราก็อาศัย คูในปัจจุบันสิ เราเวลาปลุกต้นไม้ต้นหนึ่งกว่ามันจะเจริญเติบโตขึ้นมา แต่เราเป็นชาวพุทธ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเขาอยู่ในป่ากัน เขายึดป่า เขายึดป่าเขาบุกป่ากัน เขาว่าป่าเป็นของเขา ป่าเป็นของเขา ป่าต้นไม้ ต้นไม้เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง ต้นไม้ก็เป็นเรื่องของโลกเขา เป็นเรื่องของสมบัติสาธารณะ เราไปยึดเป็นของเราได้อย่างไร สมบัติของเรา ต้นไม้เราได้ปลุกขึ้นสักต้นหนึ่งไหม? เราไม่ได้ปลุกต้นไม้ของเราแม้แต่ต้นเดียวเลย

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วออกประพฤติปฏิบัติ เราศรัทธามาก เรามีความเชื่อมาก ต้นไม้มันเป็นต้นไม้ในป่าทั้งนั้น ต้นไม้เป็นสาธารณสมบัติ ต้นไม้มันเป็นของประเทศชาติ เป็นของประจำโลกเขา มันไม่ใช่ของเรา สภาวะธรรมที่เป็นธรรมชาติมันเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วสภาวะธรรมของเราละ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเราจะปลูกโพธิ์ของเราได้ มันต้องเป็นต้องปลูกต้นไม้ของเรา ถ้าเราจะปลูกต้นไม้ของเรา ธรรมดาที่จะปลูกอยู่ที่ไหน แม้แต่เขาเป็นมิชฌาทิฎฐิ เขายังสามารถปลูกต้นไม้ของเขาได้ เขายังสามารถทำโพธิ์ปัญญาของเขาได้ เพื่อชำระกิเลสของเขาได้

แต่เราเป็นชาวพุทธละ เราเป็นชาวพุทธ เราว่าเป็นสัมมาทิฎฐิ เป็นความเห็นชอบ ความเห็นชอบทำไมเราใช้ชีวิตของเราเป็นอย่างนั้นละ ถ้าเราใช้ชีวิตของเราไปวันหนึ่งๆ “ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด” เราจะต้องตายไปข้างหน้าแน่นอน นี่เราต้องตายไปข้างหน้าแน่นอน สัมมาทิฎฐิความเห็นชอบของเราอยู่ที่ไหน ถ้าเราความเห็นชอบของเรา เรามีความจำเป็น เราต้องดำรงชีวิตของเราในโลก เรามีความรับผิดชอบ สิ่งนี้เป็นความรับผิดชอบของเรา รับผิดชอบต่อขนาดไหน เราสร้างสถานะขนาดไหน

โบราณของชาวพุทธเรา เวลาแก่จะเผ่าจะเข้าวัดเข้าวา กัน เพราะเตรียมตัวตรงนี้ไง เตรียมตัวว่าเราจะต้องเดินทาง จิตนี้จะต้องออกจากร่างแน่นอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้แล้วว่า กายกับใจคนละอันกันอยู่ เวลาเราเกิด เราว่าเราเกิดจากกรรมของมารดา แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกจิตปฏิสนธินี้สำคัญมาก เวลาเราเกิดขึ้นมานี้เราเป็นครอบครัวหนึ่ง เวลาเราเสียชีวิตไป ไปส่งกันที่เมรุ เราไปส่งกันถึงที่เตาเผาเท่านั้นเอง ไปส่งแต่ร่างกาย เรยียดแต่ร่างกาย เราเสียใจแต่ร่างกายนี้ว่าคนนี้ได้ตายจากแล้ว เป็นที่รัก เป็นที่สงวนของเรามาก เรายังรักมาก แต่เวลาตายไปแล้วมันสุดวิสัยก็ต้องเอาไปเผา เอาไปทิ้ง

แต่หัวใจของเราไม่เห็น นี่มันก็เป็นความอาลัยอาวรณ์ใจ

เขาก็ไม่อยากจะพลัดพรากอันนั้นจากไป เพราะเขาผูกพันกับเราเหมือนกัน ถ้าผูกพันกับเราเหมือนกันนะ ถึงที่สุดแล้วเวลาเขาตายไปมันก็สุดวิสัยก็ต้องไปตามกรรมนั้น ถ้าตามกรรมนั้น ถ้าบุญกุศลสร้างขึ้นมา เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีสติสัมปชัญญะ มันก็ไปตามเวรตามกรรมนั้น แต่ถ้ามีความผูกพัน เขาก็มาเกิดอยู่ข้างๆ เรา ก็มาเกิดอยู่พัวพันกันไปสภาวะแบบนั้น นี่เรื่องของจิตมันลึกถึบมหัศจรรย์มหาศาลเลย

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติธรรม เวลาประพฤติปฏิบัติธรรมเราเห็นสภาวะแบบนั้น ขับเคลื่อนไปตามอำนาจของจิตที่มาจากใจ จิตที่มาจากใจ จิตที่มาจากดวงนี้ ถ้าเราเข้าไปทำตรงนั้น นี่จะปลุกโพธิ์จากตรงนี้ไง ถ้าจะปลุกโพธิ์จากตรงนี้ ปัญญามันจะเกิดมาจากไหนล่ะ ถ้าปัญญามันจะเกิดมาเกิดมาจากภาวนามยปัญญา มันถึงจะเป็นปัญญาถึงจะปลุกโพธิ์ได้

แต่ถ้าเราไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นไม้ในป่า มันเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วไง ต้นไม้ในป่านี้ต้นมหาศาล ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นต่างๆ มันอยู่ในป่า มันมีของมันอยู่แล้วของมันมีอยู่แล้วเราก็ไปเปรียบเทียบไปศึกษาไงว่า นี่คือต้นโพธิ์ นี่คือต้นไทร นี่คือต้นไม้ต่างๆ นี้เป็นต้นไม้ของประจำโลกเขา แล้วต้นไม้ของเรา เราไม่มี ไม่มีเพราะอะไร เพราะเราประพฤติปฏิบัติไม่ถูกใจ

เวลาเขาจะปลูกป่ากัน เดียวนี้ในปัจจุบันเขาจะปลูกป่ากัน เขาปลูกป่ามาก ทางราชการจะปลูกป่ามาก ปลูกป่าแล้วป่าฟื้นขึ้นมาบ้างไหมล่ะ ปลูกป่าปลูกกันแล้วไม่สงวนไม่รักษา เราจะปลูกของเรา เราต้องพรวนดิน เราต้องรดน้ำ เราต้องรักษาต้นไม้เราให้เจริญงอกงามขึ้นมาได้ นี้ปลูกป่ากัน ปลูก ปลูกเพื่อเอางบประมาณ เสร็จแล้วก็มันตายก็ปลูกซ้ำปลูกซากกันอยู่อย่างนั้น

จนในปัจจุบันนี้เขาคิดค้นคว่ำกันนะ ขึ้นเครื่องบินแล้วเอาเมล็ดพันธุ์ไปโปรยในป่า มันเกิดเองนะ อย่างนั้นกลับเป็นประโยชน์กว่า ถึงเวลาแล้วนี้มันก็เปอร์เซ็นต์ที่มันจะเกิด เกิดเองเพราะเวลาฝนตกหน้าฝนจะเอาขึ้นเครื่องบินแล้วโปรยไปในป่า เมล็ดพันธุ์ต้นไม้แดง ไม้มะค่าจะโยนไปในป่าให้มันเกิดของมันเอง มันเกิดของมันเอง

โดยสภาวะธรรมมันยังเกิดของมันเองได้ แต่นี้เราจะปลูกป่า เราจะประพฤติปฏิบัติ เราทำเป็นพิธีกรรมกันไง จะต้องทำเป็นพิธีกรรม จะต้องทำเป็นบัญญัติ ต้องเป็นปรมาตถ์ ต้องให้ถูกต้องตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็เหมือนกับนักวิชาการเขาปลูกป่ากันนะ ปลูกแล้วก็ทิ้งๆ ขว้างๆ ไม่ดูแลรักษามัน ทำกันเป็นพอเป็นพิธี ทำพอว่าเราเป็นชาวพุทธ เราประพฤติปฏิบัติ

เราเป็นชาวพุทธนะ เราว่าเป็นสัมมาทิฏฐินะ เวลาเราประพฤติปฏิบัติเราไม่สามารถปลุกโพธิ์ของเราได้ เพราะเราทำไม่สมกับความเป็นจริงของกิเลสตัณหาความทะยานอยากในหัวใจ เราไม่สามารถฆ่ากิเลสตัณหาความทะยานอยากของเราในหัวใจได้ เพราะเราไม่สามารถดูแลสถานที่ของเราได้ ถ้าเราจะดูแลสถานที่ของเราได้ ป่าเราอยู่ที่ไหน ป่าของเราอยู่ที่ไหน ป่าของเราเห็นไหม

ความโลภ ความโกรธ ความหลงของเราอยู่ที่ไหน ความฟุ้งซ่านของเราอยู่ที่ไหน ความทุกข์ความกังวลเราอยู่ที่ไหน

เรานี้เกาะเกี่ยวไปทั้งหมดเลย เกาะเกี่ยวตั้งแต่ครอบครัว เกาะเกี่ยวไปจนต่างๆ เกิดมาแล้วจะต้องมีสถานะ มีความอยาก อยากในสมบัติ อยากในลาภ อยากมีรถ อยากมีชื่อเสียง อยากให้เขานับหน้าถือตา...กิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งนั้นเลย ถ้าเราปฏิบัติในสถานะอย่างนี้ เอาสิ่งนี้มาหมุน มันก็เท่ากับไม้ในป่าแล้วเราไปจับจอบไปยึดไปทับสิทธิ์ของเขา ถ้าเขาเอาคืนเมื่อไหร่ เราก็จะไม่มีที่อยู่ที่อยู่อาศัยเมื่อนั้น แต่ถ้าเราหาสถานที่ของเราเอง เราปลูกของเราเอง มันเป็นที่ว่า เป็นภพ เป็นชาติ เป็นสถานที่ของเราเอง นั่นคือในหัวใจใจ เราถึงต้องทำความสงบ

ปฏิเสธสิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิไม่ได้ ถ้าปฏิเสธสิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิว่าสัมมาสมาธิเราไม่ต้องทำ เราไปยึดในป่าเขาเอาเลย เราไปทำของเขา สิ่งนี้เราไปทำของเราเลย...มันป็นกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราเกิดมาในท่ามกลางพุทธศาสนา พบกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางกรรมไว้ให้เราเป็นการก้าวเดินใจ ก้าวเดินขึ้นมา เพื่อให้เป็นผลประโยชน์ของเรา ให้ไปเห็นความเป็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าเราเห็นความเป็นจริงของเราขึ้นมา เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สามารถทำให้ใครเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สามารถทำให้คนพ้นกิเลสได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางได้ใจ

ความชี้ทางคือธรรมและวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ให้ชี้ธรรมเข้ามา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ให้มีทาน ศีล ภavana ทำทานก่อนใจ ทำทานเพื่อให้จิตมันควรอ่อนควรแก่การงาน สิ่งที่เกิดแข็งจิตกระด้าง ทำไปขนาดไหน ความกระด้างของมัน มันไม่ละอียดอ่อนพอรอก คุณิ เวลาคนหยาบคนกระด้าง เขาต้องการผลประโยชน์ของเขาโดยไวๆ ต้องการสิ่งที่เกิดขึ้นมาโดยฉับพลัน อะไรก็ได้ขอให้มันเป็นเกิดมาเดี๋ยวนี้ในปัจจุบันนี้...มันไม่ใช่ตบะธรรมนี้ เวลาตบะธรรม เกิดนิमित เราทำความสงบของเรา เกิดนิमितความเป็นเห็นเห็นใหม่ มันเป็นความสุข นั่นเป็นตบะธรรม มันเป็นนิमित มันเป็นที่ว่าเกิดจากอำนาจวาสนาของใจ มันไม่ใช่ภาวนามยปัญญา

สิ่งที่เป็นภาวนามยปัญญาต้องอาศัยสิ่งที่ว่ามันมีความเห็นในนิมิตนี้ ให้มันปล่อยวางเข้ามา ก่อนที่มันฟุ้งซ่านมันก็มีความฟุ้งซ่าน เอาความทุกข์ความร้อนมาเผาใจตัวเองอยู่แล้ว แล้วจะให้มัน สงบเข้ามาให้สงบเข้ามาก่อน ความสงบมันไม่เหมือน ไม่ไปยึดเอาป่าเอาเขาของคนอื่นมาเป็นของ เรา ต้นไม้ภูเขาเลากามันไม่ใช่เป็นความทุกข์นะ

ความทุกข์มันอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกนะ ใจของเรานี้เป็นความทุกข์ ถ้าใจของเราเป็น ความทุกข์ เพราะสิ่งนี้มันบีบบังคับ เรื่องของกิเลสตัณหา มันบีบบังคับ กิเลสตัณหาความทะยาน อยากรู้ ผู้ที่เกิดทุกคน แม้แต่เจ้าชายสิทธัตถะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด พระโพธิสัตว์ก็มี อวิชา ตัวอวิชา พระโพธิสัตว์อวิชาพาเกิดเห็นใหม่ พาเกิดขึ้นมาแล้วพยายามทำอสังขย ญาณทำลายอวิชาตัวนั้นดับไป วิชา นั้นหลุดออกไปจากใจดวงนั้น เห็นใหม่ ปลุกโพธิ์ขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้โคณฑโพธิ์ โคนต้นโพธิ์นั้นเป็นสถานที่เรื่องของ วัฏฏะในปัจจุบันนี้ แต่ในหัวใจ ถิ่นในหัวใจที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายกิเลส พุทธ ปัญญาเกิดตรงนั้นไง ถึงว่า ต้นไม้ ต้นโพธิ์ถึงเป็นสัญลักษณ์ของการตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมในปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงว่า “โพธิ์” คือปัญญา ของพระโพธิสัตว์ ปัญญาของพุทธะ ปัญญาในมรรคญาณ

สิ่งนี้ก็ย้อนกลับมาถ้าเกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าเกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา เห็นใหม่ ถึง ว่า สัมมาสมาธิต้องกำหนด พุทโธ พุทโธ พุทโธ เพื่อให้ใจนี้สงบเข้ามาไง เพราะมันมีความ ฟุ้งซ่าน มันมีความเร่าร้อน มันมีความตัณหาความทะยานอยาก ประพฤติปฏิบัติที่ต้องการให้สม ประโยชน์ของเรา ประพฤติปฏิบัติก็ต้องให้ได้ตามความปรารถนา นี้ตัณหาความทะยานอยากมัน จะแทรกเข้าไปในการประพฤติปฏิบัติตลอด

ขณะที่เราประพฤติปฏิบัติ เรื่องของจิตมันเป็นเรื่องของความลึกลับมหัศจรรย์ เพราะมัน ปล่อยวางได้ มันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา เพราะเรากำหนดพุทโธ แล้วกิเลสมันแทรกเข้าไปใน ระหว่างมันปล่อยวาง ก็ไม่ไปยึดเอาว่าสิ่งนี้เป็นปัญญาของเรา สิ่งนี้เป็นความว่างของเรา ความว่าง อย่างนี้ ความว่างแบบกิเลสมันพาให้เป็นไป พาให้เป็นไปนะ เพราะอะไร เพราะถ้าเป็นความว่าง จริง โพธิ์เกิดขึ้นจริง สัมมาสมาธิมันจะเกิดปัญญา จะมีปัญญาแนบกับความเห็น เห็นถูกต้องไป ตลอด

ความแนบเห็นที่ถูกต้อง มีสติ มีสติเรากำหนดพุทโธขึ้นมา จิตมันก็สงบเข้ามาได้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา สิ่งนี้มันเป็นตัวมาสมาธิ มันเป็นความสงบของใจ ถ้ามันเป็นความสงบของใจแล้ว ปัญญามันอยู่ไหน ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมา ปัญญามันจะเกิดขึ้นมาจากตรงไหนละ ปัญญาในการรู้ อกุศลอนาถินะ ปัญญาในการรู้กัณณะ ปัญญาอย่างนี้มันจะเกิดขึ้นมาเพราะว่าสอนจิต ให้จิตเห็นว่าสิ่งที่อาศัยกันเป็นพื้นฐานนะ ปัญญาทางโลกเขา ปัญญาสิ่งที่ เป็นวิชาการของโลก ปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาการสร้างสรรค์ เป็นปัญญาทางวิชาการ

แต่ถ้าปัญญาชำระกิเลส มันจะเห็นว่าใจเรามันติดข้องกับสิ่งใด จิตได้สำนึกนี้สำคัญมากนะ จิตได้สำนึกนี้คือกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันยึดมั่นถือมั่นของมัน เพราะมันถือใจ มันเป็นความโง่งของใจ นี่ว่าเป็นความโง่งของใจเพราะใจมันไม่เข้าใจตามความเป็นจริง มันเกิดใจ เกิดตามสภาวะกรรมใจ เราเกิดปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา พอปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา เรามีชีวิตสืบต่อในครรภ์ของมารดา ๙ เดือนนะ เรามีชีวิตนะ เพราะบางคนเขาแท้งในครรภ์ของมารดาได้ ใน ๙ เดือนนั้นเขายังเกิดยังตายในครรภ์ของมารดาได้เห็นไหม เรามีชีวิต เราใช้ชีวิตในครรภ์ของมารดาอยู่ ๙ เดือน แล้วเรากลอดออกมา สิ่งที่กลอดออกมา

ความโง่งของใจมันก็ต้องว่าเป็นของเราสิ เพราะเราเกิดมาในสถานะของเรา สิ่งนี้เป็นของเรา เรามีสิทธิ เรามีสิ่งต่างๆ ตามกฎหมาย เราเกิดมาในครอบครัวไหนเราก็มีสิทธิตามรับมรดกในครอบครัวนั้น เรามีสิทธิเป็นมนุษย์ สิทธิเสมอกันโดยมนุษย์ เรามีความเสมอกันเสมอภาคกันโดยมนุษย์ เสมอภาคมีสิทธิตามกฎหมายรองรับ แล้วเราก็คิด สิทธินี้มันเป็นสมมุติ นี่มันโง่งขนาดนั้นไง แต่ถ้าปัญญามันจะเลาะสิ่งนี้ ถ้าสิ่งนี้มันปล่อยวางได้ ไม่ใช่เราไปทำลายสิทธิของเรา สิทธิตามกฎหมายก็เป็นสิทธิตามกฎหมาย สิทธิในสิ่งต่างๆ นั้นเป็นสิทธิ เราสละสิทธิต่างหากละ

แม้แต่พระบวชนะ เวลาพระบวชมานี้ประกาศว่าเป็นพระนักรบที่จะชำระกิเลส เราก็สละสิทธิในสิ่งที่เป็นสิทธิของมนุษย์ในทางโลก สิทธิทางโลกเห็นไหม บุคคลจะทำสิ่งใดเขาก็ไม่ดิฉินนินทา

แต่ผู้ที่บวชเป็นพระ ไปทำสิ่งที่ผิดทางโลกเขามันก็เป็นอาบัติอยู่ ๑.

๒. ทำไมพระผู้ที่มีสติมีความระวังขนาดนั้นทำไมทำผิด โลกเขาจะติเตียน

สิ่งที่ว่าเป็นสิทธิทางโลก บวชเป็นพระมันก็สละอยู่แล้ว แต่เวลาเกิดเวลาประพฤติปฏิบัติ เข้าไปในหัวใจ สิ่งที่มีมันไปยึดมันถือมันว่าเป็นของมัน อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ สิ่งนี้เป็นปัจจยาการในหัวใจก่อน แล้วมันก็ยึดออกมาเป็นขั้น ขั้นนี้ก็มียึดร่างกายนี้ว่าเป็นของเรา สิ่งนี้เป็นของเรา พอสิ่งนี้เป็นของเรา นี้คือความคิดของอวิชชา ปัญญามันเป็นสภาวะแบบนั้น

เวลาเราประพฤติปฏิบัติเรารู้ว่าเข้าใจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ ไปทับซ้อนสิทธิ์ใจ ไปทับซ้อนสิทธิ์ในสิ่งที่ไม่ใช่ของเรา ถ้าไปทับซ้อนสิทธิ์ สิ่งทับซ้อนสิทธิ์ เวลาเป็นสติปัญญามันทัน มันก็ว่าสิ่งนี้ว่าง พอใจ เพราะเราวิปัสสนาเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา นี่มันปลุกโพธิ์ไม่ได้ เพราะมันสิทธิมันซ้อนกัน ซ้อนกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือป่าเขาถ้ำนาไพร สิ่งนี้สภาวะธรรมมีอยู่ แล้วเราก็ไปทับสิทธิ์ว่าสิ่งนี้เป็นของเรา สิ่งนั้นเป็นของเรา สิ่งนั้นเป็นของเรา เราก็ไปอยู่อาศัยชั่วคราวมันก็สบายชั่วคราว แต่มันไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเรา

ถ้าเป็นของเรา ปัญญามันจะเกิด เราจะปลุกโพธิ์ ปลุกโพธิ์อย่างไร ถ้าปลุกโพธิ์ ถ้าเป็นปัญญาของเราสิ่งนี้จะแทรกเข้ามาไม่ได้ กิเลสตัดหาความทะยานอยากจะไม่แทรกเข้ามาไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริงใจ สิ่งที่เป็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริงมันต้องเกิดขึ้นโดยมัจฉิมาปฏิบัติ แบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ เทวเม ภิกฺขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ นี่เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีความสุขใจ กามสุขัลลิกานุโยค พอใจ พอใจสิ่งนี้ กิเลสมันก็แทรกไปสิ่งนี้ เวลามันเสื่อมขึ้นไป มันจะล้มลุกคลุกคลานนะ

สิ่งที่เป็นกิเลสมันแทรกมาในหัวใจ มันจะให้โทษตลอดไป แม้แต่การประพฤติปฏิบัติมันก็จะให้โทษ โทษเพราะอะไร โทษเพราะเราเดินไปไม่ถึงจุดหมายปลายทางไง ถ้าเราไปเดินขึ้นไปจนถึงจุดหมายปลายทาง เวลามันชำระกิเลสโดยตามความเป็นจริง มันจะเป็นสิ่งที่เป็นฐานะเลยนะ ถึงจุดหมายตามความเป็นจริงแล้วเป็นฐานะ เพราะมันเป็นสมบัติส่วนตัว

เราปลุกโพธิ์ของเราขึ้นมาได้ ถ้าเราปลุกโพธิ์ ปัญญา “โพธิ์ปัญญา” ปัญญาในภาวนามยปัญญา มันจะเห็นสภาวะตามความเป็นจริง สิ่งทีสภาวะตามความเป็นจริงมันวิปัสสนาไป มันจะทำลายกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนให้ปัญญามันแก้วักล้าอาจหาญ

รื่นเรียงในความเป็นไป แต่เวลาล้มลุกคลุกคลาน ถ้ากิเลสมันหลอกว่าสิ่งนี้เป็นสัจธรรม มันตื่นตื่น ใจ สิ่งที่ไม่เคยเห็น สิ่งที่ไม่เคยพบ ความว่างขนาดนี้ ความสุขขนาดนี้ ใครจะเป็นไปได้เหมือนเรา เราจะมีความสุขมหาศาลเลย มันจะปล่อยาวหมด มันจะเว้งว่างไปขนาดไหน

โธ! ในอจินไตยนะ อจินไตย ความว่างนี้เป็นอจินไตย มันมีความว่างที่ว่ามันว่างจนเราไม่สามารถคาดคะเนได้นะ สิ่งที่เป็นอจินไตยมันไม่มีเหตุไม่มีผลใจ ไม่มีเหตุผลเพราะมันกำหนดทำ ตบะธรรมขนาดไหน มันก็ว่างได้ขนาดไหน ทำไมฤทธิชีไพรในสมัยพุทธกาล ทำไมเขาปฏิบัติญาณ ตนว่าเขาเป็นศาสดา เขาสอน เจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็มีความเห็นของเขา แต่ความเห็นของเขามันไม่เป็นตามความเป็นจริงใจ เพราะเขาสงวน เขารักษา เขาพยายามสร้างเหตุไว้ เขาสงวนรักษา

เหมือนขลุ่ย ๓ ฟีน้อง เขาบูชาไฟ เขามีอำนาจนะ เขามีฤทธิ์มีเดชของเขาเนะ คนสมัย พุทธกาลเคารพบูชาเขาเนะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสะกิด ไปสะเทือนใจเขา เขายังออกมาใช้ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือธรรมจักรอันนี้ได้ แล้วเรา ประพฤติปฏิบัติท่ามกลางศาสนา ท่ามกลางครูบาอาจารย์ที่มีคอยชี้นำเข้ามา ทำไมมันไหลออกไป เอาการันนั้นละ ต้องตามธรรมในพระไตรปิฎก ยึดมันถือมันตามความเห็นอันนั้นใจ ถ้ายึดมันถือ มันตามความเห็นอันนั้น มันเป็นทับซ้อนกัน มันเป็นธรรมไปเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เราจะก้าวเดินทาง เวลาเราจะข้ามแม่น้ำ เรา จะต้องตัดไม้ผูกเป็นแพ แล้วเราจะต้องล่องแพนั้นข้ามน้ำไป แล้วเราต้องทิ้งแพนั้นใจ คำว่า “ทิ้ง แพ” ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นแพ เป็นสิ่งที่ทำให้เราข้ามไป ทีนี้เราข้ามไป แล้วเราจะทิ้งได้ไหม เพราะเราไม่กล้าทิ้ง เรายึดมัน เรากอดแพนั้นใจ เรากอดแพนั้น เราจะข้ามขึ้นฝั่งไม่ได้ ถ้าเราขึ้นฝั่งไม่ได้ เพราะเราจะแบกแพขึ้น ไปขึ้นฝั่งได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้

เว้นไว้แต่เราทำลายแพนั้น ให้แพนั้นออกมาเป็นไม้เล็กไม้น้อยเราก็มีกำลังแบกขึ้นไป มันก็ไม่ใช่มรรคสามัคคีวันยังค่านันแหละ มันเห็นความเห็นของเรา เพราะมันไม่สมมุจเลพหวน มันชำระกิเลสไม่ได้ มันก็ต้องเสื่อมไปเป็นธรรมดา สิ่งนี้ต้องเจริญแล้วเสื่อมโดยธรรมชาติของสัจจะ ความจริงใจ มันเป็นธรรมชาติอันนี้ที่เจริญแล้วเสื่อมโดยธรรมชาติ แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้ามหัศจรรย์กว่านั้น มหัศจรรย์กว่านั้นเพราะใช้ปัญญาญาณวิปัสสนาใคร่ครวญ

ถ้าเห็นกาย ถ้าจิตสงบขึ้นมา เวลาจิตเราสงบขึ้นมา เวลามันปล่อยวางขึ้นมา ถ้ากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันก็จะบอกความสงบนี้มันว่างมาก มันก็จะบอกสิ่งนี้เป็นผล นี่ต้นโพธิ์ปลูกไม่ได้ ปลูกไม่ได้เพราะปัญญามันไม่เกิด

ถ้าปัญญามันจะเกิดนะ กิ่งโพธิ์นี้ ความรุ่มเย็นของกิ่งโพธิ์นั้นมันจะแผ่ขยายแผ่กว้างออกมา เราอยู่ที่ต้นโพธิ์นั้นเราจะมีสุขมากนะ มีความรุ่มเย็นเป็นสุข ถ้าจิตเป็นสัมมาสมาธินี้เราจะมีสุขในใจของเรา เพราะใจมันปล่อยอารมณ์ต่างๆ ขึ้นมา เหมือนเราอยู่ที่ต้นโพธิ์นั้นไม่โดนแดดโดนฝนเผาผลาญเรา จิตมันแค่สงบขนาดนั้นนะ มันก็มีความเห็นของมัน มันก็คิดช่องของมันได้ นี่เพราะปัญญาไม่เกิด

ถ้าปัญญามันจะเกิด พอจิตสงบเข้ามา ทำไมมันไม่สงบล่ะ? เพราะเราไม่จริงไม่จัง ถ้าเราเอาจริงเอาจังออกมา “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” เวลาพระอาทิตย์ขึ้นแดดออกมีความร้อนเกิดขึ้นมันเป็นธรรมดา เวลาพระอาทิตย์ตกขึ้นมา ความเย็นมันก็มาเป็นธรรมดา สิ่งนี้เป็นธรรมดา แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเราใช้ความตั้งใจของเรา มันจะไม่สงบเป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้เลยที่มันจะไม่สงบ

แต่ที่มันไม่สงบอยู่นี้เพราะเราไม่จริงต่างหาก เราทำของเราไม่จริงไม่จัง เราไม่มีความวิริยอุตสาหะ เราทำไปถึงครึ่งๆ กลางๆ เราสังเกตได้ไหม เด็กที่คนที่จับจดก็มี เด็กที่ขยันหมั่นเพียรก็มี เด็กที่ขยันหมั่นเพียรแต่เชื่อเพื่อน พาออกไปนอกกลุ่มออกทางก็มี เวลาเราประพฤติปฏิบัติที่มันเข้าไม่ถึงความสงบได้ มันก็เป็นแบบนี้ไง แบบว่าเราทำไม่จริงไม่จัง ถ้าเราทำจริงเราทำจังนะ เรากำหนดพุทโธ สติพร้อมตลอดไปนะ ทำอยู่อย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ทำศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเราทำสมาธิขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะโกหกเราเป็นไปไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่เคยโกหกเพราะมันเป็นความผิดศีล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ทุกอย่างเป็นอภิลิโก ไม่มีกาล ไม่มีเวลา กาลเวลาจะลบล้างสิ่งนี้เป็นไปไม่ได้ มันจะลบล้างสิ่งนี้ไม่ได้เลย แต่เพราะเราทำไม่จริง มันเป็นเพราะเราทั้งหมด

เราถึงต้องตั้งสติของเราให้สมบูรณ์ ทำขึ้นมา ตั้งสติแล้วพยายามกำหนดพุทโธๆ ไปหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คือใช้ความเห็น ฟังสติควบคุมความคิดเข้ามา มันต้องสงบโดยเด็ดขาด ถ้าเรา

ทำจริง ถ้าเราทำจริงเราจะได้ผลจริง เพราะเราทำของเราไม่จริง ผลมันถึงให้เราไม่จริง พอไม่จริง มันก็สงบไม่ได้ พอสงบไม่ได้เวลาน้อมไปที่กาย มันก็จะเห็นภพนั้นไม่เป็นไปตามความเป็นจริง

ถ้าสงบจริงเราน้อมไปที่กาย เราจะเห็นต้นอ่อนของต้นโพธิ์

เรา เวลาเราทำความสงบนะ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็แล้วแต่ เราใช้กำหนดพุทโธก็แล้วแต่ เหมือนกับเราเพาะเมล็ดพันธุ์ใจ เราเอาเมล็ดพันธุ์มาเพาะ เมล็ดพันธุ์ต้องแช่น้ำก่อนเพื่อให้เมล็ดพันธุ์มันแตกงายไชไหมด เวลาเราไปในดิน เราทำปุ๋ยไว้ ผังไว้ในดิน แล้วเราเพาะพันธุ์ของเราขึ้นมา เรารดน้ำ เราให้ความชุ่มชื้นกับมัน แล้วต้นเมล็ดนั้นมันจะงอกออกมา สิ่งที่ยกออกมา เราต้องรักษาสิ่งนี้

เหมือนกัน เวลาจิตน้อมไปเห็นกาย เราจะเห็นกายของเรา น้อมไปจิต เราจะเห็นจิตของเรา น้อมไปที่จิตนะ อยู่ที่อำนาจวาสนา สิ่งนี้เป็นอำนาจวาสนา “กาย เวทนา จิต ธรรม” สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะในกายก็มีเวทนา เพราะเราจับเห็นกายมันจะมีความรู้สึก ความสุขความทุกข์นั้นคือเวทนา แล้วสิ่งที่ไปเห็นนั้นคือจิต สิ่งที่เป็นสภาวะนั้นคือธรรม

เราน้อมไปที่เวทนา เวทนาเกิดที่ไหน? เกิดที่กายกับจิต สิ่งที่ได้รับรู้ นั่นคืออะไร? คือธรรม เราอยู่ในธรรมอยู่ในจิต เหมือนกัน สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ต้องว่าเราดูกายแล้วจะไปดูจิต ไปดูเวทนา... ไม่ใช่ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อยู่ที่จิตนิสัย

ฉะนั้น เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั่นคือว่าเมล็ดพันธุ์มันงอก มันเห็นต้นขึ้นมา เราต้องถนอม ต้องรักษา ธรรม ถ้าน้อมไป เราบำรุงรักษามันจะเจริญเติบโตขึ้นมา สิ่งที่ยังเจริญเติบโตขึ้นมา นั่นคือปัญญาของเรา เราน้อมไปพิจารณาไป ถ้าเราเห็นกาย ราพึงให้มันแปรสภาพ วิภาคะใจ การเห็นนี้เห็นโดยภาพจากตาของปัญญา ตาของใจเห็นภาพอย่างนั้นแล้วเราใคร่ครวญมัน ต้องใคร่ครวญนะ ใคร่ครวญให้มันแปรสภาพไป การใคร่ครวญอย่างนี้ปัญญามันจะเกิดเป็นภวานามยปัญญา ภวานามยปัญญาคือเห็นสัจจะตามความเป็นจริง

ปัญญาของโลกนี้เราลืมแล้วเดียวเราก็นึกขึ้นมาได้ เราลืมสิ่งใดนะ ความคิดหรือข้อมูลต่างๆ เราลืมไป เราไปเปิดในตำราก็ได้ เราไปถามครูบาอาจารย์ก็ได้ นี่คือนิสัยของโลกนะ แต่ถ้าเป็นภวานามยปัญญามันจะเกิดขึ้นโดยฐานของสัมมาสมาธิ ถ้าฐานของสัมมาสมาธิเกิดขึ้นมา นี่ต้นโพธิ์เกิดตรงนี้ ปัญญาเกิดตรงนี้

งานชอบ เพียรชอบ สิ่งต่างๆ มันจะสมคูลของมัน สิ่งที่สมคูลของมัน ปัญญา มันจะเคลื่อนไปโดยจักรอันนั้น มันจะไม่มีตัวตนนะ

ถ้ามีตัวมีตนของเรา นั่นคือสิ่งที่ว่ามันไม่มีขณิมาปฏิปทา สิ่งที่ไม่มีขณิมาปฏิปทา เพราะเราต้องการให้มันเป็นไป เวลาเรามีสัญญา สัญญาคือต้องการให้มันเป็นไปอย่างที่เราเคยได้เคยเป็น เราเคยได้เคยเป็น เราทำจนตาย จนตายจริงๆ นะ เพราะเวลาเราทำอย่างไรมันจะไม่เป็นสิ่งที่เราเป็น เพราะมันเป็นสมุทัย มันเป็นตัณหา มันเป็นความทะยานอยาก สิ่งที่เป็นตัณหาความทะยานอยาก มันเข้าไปแทรก กิเลสมันแทรกเข้าไปในการวิปัสสนาของเราตลอดไป

เวลาปัญญาเกิดขึ้น ต้นโพธิ์เกิดขึ้น เรารักษาของเรา แมลงมันกัดกึ่งกัดใบจนใบเน่าใบเสีย นี่เหมือนกัน เวลาปัญญา กิเลสมันแทรกเข้ามา แทรกเข้ามาในปัญญาของเรา แล้วมันทำให้ต้นไม้ของเราไม่งอกงาม ทำต้นไม้ของเราให้เฉาได้ นี่มันถึงต้องมีสติ ถ้ามีเป็นสัญญาเราถึงต้องกลับมากำหนดที่พุทโธ พุทโธ พุทโธ เพื่อให้จิตสงบเข้ามา แล้วย้อนกลับไป มันความที่ว่ามันวิปัสสนาไปแล้วมันไม่เป็นไปตามสิ่งที่หวัง พอไม่เป็นตามสิ่งที่หวัง สิ่งนี้มันจะทำให้มีความทุกข์ในหัวใจ

วิปัสสนาไป ทำไปแล้วมีความทุกข์ มีความเดือดร้อนในใจ เพราะมันไม่สมหวังที่เราทำไมเราทำแล้วเป็นอย่างนี้ไม่ได้ ทำไมครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติทำไมมันสมประโยชน์ของครูบาอาจารย์ตลอด ทำไมเราทำของเราไม่ได้ ทำไมเราใช้ปัญญาแล้วปัญญามันไม่ใคร่ควรดูไปตามนั้น...ถ้าเราคิดอย่างนั้น ยิ่งคิดมาก กิเลสตัณหาความทะยานอยาก ความยึดมั่นถือมั่น ความผูกใจมันจะมีฤทธิ์มากขึ้นไป...ถึงต้องปล่อยใจ ต้องปล่อยอย่างนี้ออกมา นี่คือนิพพานโลก ปัญญาโลก ลืมแล้วก็จำได้

แต่ถ้าเป็นปัญญาของภาวมยปัญญา มันจะเกิดโดยสัจจะความจริงของเขา โดยสัจจะความจริง หน้าที่ของเราคือสร้างสติของเราขึ้นมา ตั้งสติแล้วให้จิตมันสงบเข้ามาแล้วย้อนไปดู ถ้ากายแปรสภาพมันเป็นไป นี่สอนใจ ปัญญาอย่างนี้จะสอนใจ โพธิ์จะงอกงามเจริญขึ้นมาในหัวใจของเรา ปลุกโพธิ์ขึ้นมาจนเจริญงอกงาม เห็นใหม่ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า พิจารณากายพิจารณาจิตเหมือนกัน ทั้งนั้น แต่พิจารณาจิตมันเป็นขั้น มันเทียบเคียงพิจารณากายโดยธรรม โดยธรรม เอาจิตที่สงบนี้ย้อนกลับไป

ถ้าจิตมันไม่สงบ เวลาพิจารณาไปนี่มันไม่ปล่อย มันไม่ปล่อยใจ ใช้ปัญญาใคร่ควรดูกับความ เป็นไปของชีวิตใจ ชีวิตนี้เกิดมาจากกรรมของมารดา ชีวิตนี้เจริญเติบโตขึ้นมาโดยน้ำนมของ

มารดา ชีวิตนี้เกิดขึ้นมาจากอาหารอ่อนก่อน อาหารอ่อนทำให้เด็กมันเจริญเติบโตขึ้นมา แล้วชีวิตนี้ก็ขับเคลื่อนไป ในร่างกายของเรานี้เซลล์มันตายไปหมดแล้ว เซลล์เกิดใหม่เกิดขึ้นมาในชีวิตเราก็มีชีวิตซ้อนขึ้นมา เพราะสิ่งมีชีวิตอยู่ในร่างกายของเรา นี่มันใช้ปัญญาใคร่ครวญไป

สิ่งนี้มันดำรงสืบต่อ ชีวิตนี้เป็นอนิจจัง มันไม่แน่นอน มันเป็นไปตามอำนาจของกรรม เรามีสติสัมปชัญญะ เราประพฤติปฏิบัติธรรม เรามีสติเราไม่ประมาทกับชีวิต ชีวิตนี้มันก็ดำเนินไปโดยสมบูรณ์ของมัน ถ้าเราพลั้งเผลอ เห็นไหม อุบัติเหตุมันเกิดกับเรา เราจะมีพลังผลของเราไป เวลาเราวิปัสสนาไปนะ ความผิดพลาดของใจมันก็ยังยั้งมี นี่มันจะย้อนกลับมาเข้าถึงภายใน

ถ้ามันทวนกระแสเข้ามาถึงในหัวใจ นั่นเป็นมรรคนะ ถ้ามันเป็นมรรค มันปล่อยมันวาง สติมันพอ ถ้าสติสมาธิไม่พอมันไม่ปล่อยไม่วาง มันก็จะยึดกันตึงกันตึงกันให้เรากลากเคลื่อนไป

ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการชฎิล ๓ พี่น้อง ทำไมบอกว่า อายุคนะนี้เป็นไฟ สิ่งนี้เป็นไฟ ทำไมเขาฟังแล้วเขาถึงเป็นพระอรหันต์เข้ามา เราประพฤติปฏิบัติใช้ปัญญาขนาดนี้ ทำไมมันไม่เป็นไปตามนั้น

เพราะเขาสร้างสมใจของเขามีพื้นฐานมาก แล้วเขาเกิดมาในสหชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราเป็นสาวกสาวกะ เราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธ พุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระอานนทว่าไว้ “ให้ปฏิบัติบูชา” ถ้าปฏิบัติบูชา ถ้าปฏิบัติแล้วสมประโยชน์ของเรา เราจะได้ประโยชน์ ได้กำจัดกิเลสในหัวใจของเรา ถ้าเราปฏิบัติ บูชาการปฏิบัติบูชาทำให้ชีวิตเรา...องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก การหายใจเข้าและหายใจออกมีสติสัมปชัญญะอยู่ ดีกว่าคนที่เขาอยู่ในโลกนี้ใช้ชีวิตประมาทไปร้อยปีพันปี ชีวิตของเขาใช้ไปขนาดนั้นเขาก็อยู่ของเขาไป เพลินไปกับชีวิตของโลกเขา เขาไม่ได้สร้างสมคุณงามความดีให้เข้ามา

ถ้าเรากำหนดลมหายใจเข้านี้ทุกพทุ ลมหายใจออกนี้ทุกโธ แม้แต่หนึ่งเดียว เรายังมีคุณประโยชน์มากกว่าเขา แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราพยายามทำความสงบของใจของเรา เรากำหนดพทุโธวันหนึ่งก็ร้อยหนักพันหน บุญกุศลเกิดใหม่ ถ้าบุญกุศลเกิดเพราะเราเข้าใจตัวของเราไง เราหาสมบัติของเรานะ เหมือนกับเขาหาสมบัติของโลกเลย โลกเห็นไหม สมบัติพลัดกันชม สมบัตินี้เป็นสมบัติของโลกนะ ใครมีสติมีปัญญาเขาค้นคว้าหาได้ ใครทำธุรกิจ ประกอบธุรกิจเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐีขึ้นมา เงินเป็นของโลก ถ้าเขาเป็นไป เขาเจ็บไข้ได้ป่วย เขาเข้าโรงพยาบาล เงิน

รักษาเขาได้ไหม? รักษาไม่ได้หรอก ต้องให้หมอรักษาเขา เขาตายไปจากนั้นไปต้องพลัดพรากจากกัน

แต่เราค้นคว้าสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่า เพราะเราค้นคว้าเรื่องของจิตวิญญาณของเราใจ เรื่องของสมาธินะ จิตวิญญาณนะ เพราะจิตนี้สงบเข้ามา จิตนี้มันถึงยกวิปัสสนาได้ เราค้นคว้าหาจิตของเรา นีจิตของเรา ถ้าใครทำความสงบของใจเข้ามาแม้แต่จิตสงบมันจะมีความมหัศจรรย์ มีความลึกถ่มมหัศจรรย์มาก จิตเป็นอย่างนี้ สติสัมปชัญญะพร้อมนะ

ในภาคปฏิบัติของเราเวลาประพฤติปฏิบัติกัน สติไม่สมบูรณ์ใจ เวลาว่างก็ว่างโดยไม่มีสติ เห็นไหม ว่างแบบพรหมลูกฟัก ว่างแบบไม่มีสติสัมปชัญญะ ความว่างว่างสบายๆ ว่างอย่างนั้นแล้วกำลังมันไม่พอใจ เวลากำหนดพุทโธ พุทโธ เวลาพุทโธมันจางไปแล้ว เวลาพุทโธจางไปนี่ว่างๆ อยู่ให้ทำอย่างไรต่อไป...เพราะไม่มีคำบริกรรม ไม่สามารถส่งจิตนี้ให้มันมีฐานคือลึกเข้าไป

คือถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธ ตลอดไป คำว่า “พุทโธ” มันไม่หยาบหรือ เวลาจิตสงบมันสงบของมันเอง แต่เราไปนึก พุทโธ พุทโธ แล้วเรากลายออก เราปล่อยออก จิตมันก็ว่างๆ อยู่อย่างนั้น มันไม่มีสติใจ แต่ถ้าเรากำหนด พุทโธ พุทโธ เวลาสงบเข้าไป สติพร้อมตลอด จะเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สติสัมปชัญญะสมบูรณ์มาก มันจะนึกเข้าไป เห็นไหม กำลังอย่างนี้ เวลามันถอนออกมาจนอุปจารสมาธิจะเห็นกาย วิปัสสนาไป

ถ้าเราทำโดยที่ว่าเราไม่มั่งง่าย ไม่สุขเอาเผากิน เรามั่งง่ายแล้วสุขเอาเผากินนะ แล้วเห็นเขาปลูกต้นไม้กันโดยทางราชการ เหมามาปลูกป่ากันเป็นร้อยไร่ พันไร่ หมื่นไร่ เห็นไหม เราไม่ต้องไปปลูกกับเขา เราปลูกของเราต้นเดียว โปธิ์นี้ปลูกให้ได้ในหัวใจของเราแล้วสงวนรักษาของเรา นะ แล้วเราจะประ โยชน์กับเรา สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อาตมคัมหนึ่ง รื้อสัตว์ชนสัตว์จนมาถึงปัจจุบันนี้ ถ้าเราปลูกโพธิ์ของเราต้นหนึ่งได้นะ เวลาถึงก้านสาขามันจะให้ร่มเงากับสังคม ร่มเงาแก่สัตว์โลก มันจะเป็นประโยชน์กับสัตว์โลกมหาศาลเลย แต่ถ้าเราปลูกของเราไม่ได้ เราไม่ได้ปลูกของเรา เราไปทับสิทธิ์ของคนอื่น มันก็ต้องเกิดต้องตายไปนะ ต้องเกิดและต้องตายไปตามอำนาจของกรรม ทำคุณงามความดีก็เกิดอีก เกิดตาย เกิดตาย

การเกิดและการตายที่ทุกขอันปัจจุบันนี้ แต่ในปัจจุบันนี้สิ่งที่เกิดและตายเป็นความทุกข์ เราพยายามจะชำระตรงนี้ออกมาได้ ถ้าเราชำระกิเลสตัดหาความทะยานอยาก พิจารณาภายในกายตามความเป็นจริง มันปล่อยวางแล้วปล่อยวางเล่า เห็นความจริงปล่อยวางก็มีความสุข แต่มันมีความเกาะเกี่ยวของใจ เกาะเกี่ยวของใจปล่อยขนาดไหนมันก็มีความลึกลับสงสัย มันมีความลึกลับสงสัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าว่าง ปล่อยว่าง ว่างอย่างไร ว่างแล้วมันมีอะไรสิ่งใดอยู่ในหัวใจ ถ้ายังมีอย่างนี้อยู่นี้สังโยชน์ไม่ขาด ถ้าวิปัสสนาไปชำระแล้วชำระเล่า กาย เวทนา จิต ธรรม ปัญญาญาณยังเกิดอย่างนี้ เวลามันสมุจเฉตปหานขึ้นมา มันเห็นชัดเจนเพราะอะไร เพราะมันเห็นความเป็นไปของภาวนามยปัญญา มันเห็นความเป็นไปของธรรมจักรมันเคลื่อน นี้โพธิ์

ปัญญาญาณในมรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในอริยสัจตามความเป็นจริงเกิดขึ้น มันหมุน มันทำลายกัน มันเห็นมรรคสามัคคินะ สัมปยุตเข้ามาแล้วทำลายกิเลสออกไปจากใจ เห็นชัดเจน เป็นปัจเจกตั้งตลอดไป สังโยชน์ขาดออกไปตามความเป็นจริง นี้ความเกาะเกี่ยวของใจไม่มี ความลึกลับสงสัย ความเป็นกระแสของใจที่มันเกาะเกี่ยวสิ่งใดๆ ในเรื่องกายกับจิต ไม่มีมันปล่อยวางหมด โลงโงมมาก

สิ่งที่เป็นไป เราปลุกตื่นอ่อนขึ้นมาได้ สิ่งที่เป็นตื่นอ่อน สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่เป็นสมบัติของเราเป็นอริยธรรม ตันไม้ตื่นนี้จะไม่วันตาย เราตายจากชาตินี้แบบนางวิสาขาตายไป ตันโพธิ์ตื่นนี้จะฝังกับใจดวงนั้นตลอดไป ตันโพธิ์ตื่นนี้เป็นตันโพธิ์ที่มีชีวิต สิ่งนี้ตลอดไป ไม่มีการตายอีกแน่นอน เพราะว่าเกิดอีก ๗ ชาติต้องถึงที่สุดใจ เมื่อวิปัสสนาชำระเข้าไป ให้ตันโพธิ์นี้จากตื่นอ่อนให้มันเจริญงอกงามขึ้นมาจากโสดาบัน สกิทาคา อนาคา ขึ้นไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป กิเลสตัดหาความทะยานอยากอย่างละเอียดในหัวใจนะ

เพราะเราเกิดท่ามกลางพุทธศาสนา เราเกิดท่ามกลางองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ในเมื่อมีธรรมวินัย เราก็เอาธรรมวินัยเทียบเคียงเข้ามาในใจของเรา เห็นไหม ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมรรค ๔ ผล ๔ ละ ถ้ามรรค ๔ ผล ๔

แสดงว่าเราต้องมึนงาข้างหน้าก้าวเดินอีก ๑.

๒. ความสุขของเราในการที่มันปล่อยวางขึ้นมาเนี่ยมันมันใจนะ มันมีความสุขที่เราทำงาน เป็น เรารวิปัสสนาเป็น เรากาวนาเป็น เรากาวนาเป็นเพราะเราเห็นตามความเป็นจริง

คนทำงานเป็นกับคนทำงานไม่เป็นน่าเห็นใจนะ คนทำงานไม่เป็นมันก็ล้มลุกคลุกคลาน แล้วก็สึกเอาเผากิน ก็ไปเหมาเอาว่าเราทำงานของเราได้ งานของเรา ถ้าเราสึกเอาเผากินนะ เหมือนกับสินค้านะ ถ้าสินค้านั้นบกพร่อง สินค้านั้นไม่สมประกอบ เหมือนเครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้านั้นบกพร่องเขาก็ขายในราคาถูก สินค้านั้นมีความบกพร่องมีตำหนิ เขายังขายในราคาถูก แล้วถ้าสินค้านั้นมันใช้ไม่ได้ สินค้านั้นมันใช้งานไม่ได้ เอาไปขายใครใครเขาจะซื้อล่ะ มันเป็นไปไม่ได้เลย

นี่ก็เหมือนกันในเมื่อเรารวิปัสสนาของเรา มันไม่เป็นไปตามความเป็นจริง มันไม่เป็นไปตามความเป็นจริง มันจะเป็นประโยชน์กับเราได้ไหม ต้นไม้เนี่ยมันก็ตายไปไง พอตายไปเราก็ต้องเกิดต้องตายในวัฏฏะโดยธรรมชาติโดยไม่มีต้นไม่มีปลายไง แต่ถ้าต้นไม้ของเราจริง สินค้าของเราดี สินค้าเราวางที่ไหนเขาก็ซื้อ ถ้าสินค้าของเราดี สินค้าของเราถูก สินค้าของเราประหยัด ประหยัดกว่าเขา สินค้าของเราคุณภาพดีกว่าเขา สินค้าของเราถูกกว่าเขา เห็นไหม วางที่ไหนเขาก็ซื้อ แล้วถ้าสินค้าของเราดีขนาดนั้น ไม่ต้องวาง เขาก็แสวงหา เขาก็มาซื้อกับเรานะ

ซื้อคือการศึกษาธรรม ซื้อคือการชี้ถนนหนทางของเรา เห็นไหม ชี้หนทางของเขา นี่ผู้มีธรรมในหัวใจมันไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนตนเพราะมันไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากนะ ถ้ากิเลสตัดหาความทะยานอยาก เห็นไหม ภายกับจิตมันอยู่กันโดยสังจะความจริง สิ่งนี้เราจะ เป็นประโยชน์กับคนอื่นได้

หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติจนถึงพระอนาคานะ สูดท้ายแล้วรื้อสัตว์ขันธ์ สอนหมู่คณะจนบอกว่า “ยังไม่ถึงที่สุด ยังมีภาระอยู่” ทิ้งหมู่คณะขึ้นไปเชียงใหม่ไปประพฤติปฏิบัติจนถึงที่สุด ถึงที่สุดจนเวลากิเลสมันตายไปจากใจของหลวงปู่มั่น ชีวิตนี้ไม่มีภาระขับเคลื่อน ชีวิตนี้ไม่มีการขับเคลื่อน พลังงานนี้มันเป็นพลังงานโดยธรรมชาติของมัน ภารา หเว ปลูกกุณฑลชา ชั้นนี้ เป็นสิ่งที่แสดงธรรมที่หลวงปู่มั่นแสดงธรรมกับลูกศิษย์ลูกหาท่านั้น สื่อความหมายมา

แต่ใจดวงนั้นเข้าไม่ถึงใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมีความสุขของใจดวงนั้นมาก ในการประพฤติปฏิบัติ หลวงปู่มั่นถึงพยายามชี้ทางนั้น แล้วพยายามชักนำใจ ชักนำให้เป็นประโยชน์กับกึ่งกลางพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “กึ่งกลางพุทธศาสนาจะ

เจริญอีกหนหนึ่ง” การเจริญขึ้นมามั่นเจริญในหัวใจ ถ้าใจนั้นเจริญ ความคิดจะเป็นประโยชน์ มหาศาลเลย

แต่ถ้าศาสนาจะเจริญจากทัฬหีธรรมกัน สิ่งทัฬหีธรรม มันมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกัน ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ทัฬหีธรรมแล้วก็จะ คึงพยายามเอาสิทธิของตัวเองเข้าไปให้มีสิทธิมากกว่า คือกิเลสตัณหาในใจของตัวเองมันก็จะไป บิดเบือนสิ่งนั้นไป บิดเบือนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ความเห็นของตัวเอง มันไม่ เคารพธรรม ไม่เคารพวินัย ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็ทำตามแต่กิเลสตัณหา ความทะยานอยากของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นทำตามกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันจะไปสม ประโยชน์อะไรละ

นี่เกิดท่ามกลางกึ่งกลางพุทธศาสนา ที่ศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก ธรรมในใจของครูบา อาจารย์ที่เจริญรุ่งเรือง มันเป็นประโยชน์หมด เห็นไหม แต่ถ้าธรรมที่ไม่เป็นไปตามความเป็นจริง ธรรมเห็นไหม เพราะเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เป็นธรรมของใจดวงนั้น เพราะไม่สามารถปลุกโพธิ์จากใจขึ้นมาได้ ถ้าสามารถปลุกโพธิ์จากใจขึ้นมาได้ มันจะเคารพ มัน จะฝืนไปไม่ได้ แล้วมันจะไม่เป็นโทษกับบุคคลผู้ใดเลย เพราะสิ่งนี้เราก็แสวงหา ถ้าเราจะต้อง ต่อสู้กับกิเลสอย่างละเอียด เราจะพยายามต่อสู้กับกิเลสอย่างละเอียด

แล้วถ้าเราภาวนาเป็นอย่างนี้ละ มันจะต้องการเวลามาก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า ออกเหมือนนอแรด ให้ออกเหมือนนอแรด นอ แรดหนึ่งเดียว มันต้องการเวลานานะ เพราะเรื่องของกิเลสตัณหายิ่งละเอียดขนาดไหน มัน กระทบรุนแรงนะ ชวนะใจ ตา หู จมูก ลิ้น กาย สิ่งของมันจะรู้ไว้มากมันจะรับรู้สิ่งใด เพราะมันมีสติ สติมันพร้อมมาก ความกระทบของมันจะรุนแรงมาก สิ่งทีรุนแรง เห็นไหม สิ่งใดมากระทบเรา มัน จะไม่พอใจ สิ่งที่ไม่พอใจจะทำให้ใจขุ่นมัวไป เราถึงต้องไม่ให้สิ่งใดกระทบ ถึงจะต้องอยู่ป่า อยู่ เเขา อยู่กับสิ่งที่เป็นธรรมชาติไป

เพราะสิ่งนั้นไม่มีชีวิต ลมพัดมาไม่พอใจลมเราก็บ่า สิ่งทีสัตว์มันร้องเราไม่พอใจมันก็เป็น เรื่องของสัตว์นั้น มันเป็นสิ่งธรรมชาติสภาวะแบบนั้น เราอยู่กับในโลกนี้ เราเกิดในโลกนี้ เห็น ใหม คอกบัวเกิดจากโคลนตม สิ่งทีในโลกนี้เราเกิดในโลกนี้แล้วเหมือนกับโคลนตม ถ้าเราปลุก

บัว ปลุกสิ่งที่เป็นโพธิ์ของเราขึ้นมา มันจะเจริญงอกงามออกจากใจ เราจะออกจากโลกนี้ ออกจากจิตใจของเรา จิตใจที่พาเกิดพาทายมันจะพากันเกิดพาทายไปตลอดเลย

แต่ถ้าปัญญาญาณมันเกิดขึ้นมา มันทำจิตเข้ามาให้มันปล่อยเข้ามา กามราคะอ่อนลง นี่สัทธาคามิ แล้วเข้าไปพิจารณากาม พิจารณาจากภายใน มันจะปล่อยกามของมัน เรื่องของกามเรื่องนี้เป็นไปมันขับไล่ให้จิตนี้ไปตามโลก เราพิจารณาเข้าไปถึงสภาวะของกาม โทสัคคินา โมหัคคินา สิ่งนี้เป็นไฟทั้งหมด ความโลภ ความโกรธ ความหลงเกิดจากกาม เพราะทุกคนแสวงหาทุกคนต้องสงวนรักษา สิ่งที่สงวนรักษามันมีอยู่นะ ไม่ใช่เราไปค้นคว้า เราไปดู กล่าวดูให้เป็นของคนอื่น ไปเอาของของคนอื่นมาให้เป็นของเรา...ไม่ใช่หรือ

มันเป็นกามในหัวใจของเรา เพราะสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติ มันมีอยู่โดย อวิชชา ปญญา สงุขารา มันเป็นธรรมชาติของมัน เป็นสภาวะแบบนั้น นี่ธรรมที่เป็นธรรมชาติไป เราถึงต้องใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นธรรมอันหนึ่ง เป็นอนัตตา เข้าไปทำลายมัน ทำลายเพราะอะไร เพราะมันมีโพธิ์ มีพุทธะ มีสภาวะจิต จิตนี้เป็นวิชา สิ่งทีวิชามันจะย้อนสิ่งนี้เข้าไป เข้าไปทำลายกัน พอทำลายสิ่งนี้ พอทำลายบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า ปล่อยวางออกมา ปล่อยวางออกมา มันจะปล่อยวางออกมา ปล่อยวางจนถึงที่สุดมันก็ต้องทำลายกัน

สิ่งที่ทำลายนี้ทำลายด้วยอะไร? ด้วยปัญญา

โพธิ์มันจะเจริญมาก ต้นโพธิ์เจริญขึ้นมา มันจะเข้มแข็งขึ้นมา มันจะมีกิ่งก้านสาขาขึ้นมา พอมันมีกิ่งก้านสาขาขึ้นมา มันก็จะเหยียบกิเลสไป กิเลสไม่สามารถแทรกเข้ามาได้ ถ้าสติปัญญาเราสมบูรณ์ สิ่งนี้มันจะจางลงๆ มันจะเหยียบหัวกิเลสไป ถ้าปัญญาเราเจริญขึ้นมา มันจะเหยียบกิเลสไป แต่ถ้าเราสุขเอาเผากิน กิเลสมันจะเหยียบธรรมนะ มันจะเหยียบปัญญาของเรา ให้เอาปัญญาของเราไปให้มันใช้นะ ปัญญาของเราจะต้องไปให้กิเลสพาใช้

กิเลสจะเอาปัญญาของเราเข้ามาหลอกหลวงเรา เข้ามาทำลายเราให้เราเชื่อตามมันไปไหน จนกว่าเราล้มลุกคลุกคลานแล้วเราย้อนกลับขึ้นมา จะเห็นความเป็นจริง แล้วเราจะต้องย้อนกลับเข้าไปใหม่ เวลาวิปัสสนาไปกิเลสมันจะแทรก แทรกตัวเข้าไปในปัญญาของเราตลอดไป กิเลสมันจะแทรกเข้าไปในธรรม ธรรมของเราจะ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือธรรมวินัย

ธรรมของเรา คือความเป็นไปความเห็นของใจที่มันยกขึ้นมา

สิ่งที่ยกขึ้นมามันจะเห็นความมหัศจรรย์ ขณะที่ปัญญากับกิเลสมันต่อสู้กันในหัวใจนี้มันจะรุนแรงมหาศาล มันจะเห็นภavnามยปัญญาอย่างไร นี่ธรรมที่เกิดขึ้น โภชของเราเกิดขึ้น ปัญญาเราเกิดขึ้น มันจะเห็นตามความเป็นจริงขนาดนั้นนะ หมุนไป ทำไป มีความสติสัมปชัญญะ เป็นมหาสติ-มหาปัญญาทำลายจนมันขาดออกไปจากใจ หมั่นซ่อมเข้าไป ไล่ตอนเศษส่วนของมัน เข้าไปจนมันว่างหมด สิ่งที่มาเกิดพาดายมันหลบเข้าไปถึงตรงนั้นนะ

เวลาว่า ต้นโพธิ์ ถึงต้องว่า จิตนี้อาศัยนอนอยู่โคนต้นโพธิ์ ต้องทำลายทุกอย่าง ทำลายความเป็นไป ทำลายขนาดไหนมันจะสะอาดบริสุทธิ์นะ นี่มันเป็นการสงวนรักษา เราได้สมบัติมาขนาดไหน เราก็จะรักษาสสมบัติของเรา เราไม่กล้าทำลายสมบัติของเรา เพราะสมบัติของเรา ทำไมเวลาเราไปฝากธนาคารเงินมันหายไปไหนล่ะ? เงินไปอยู่ในธนาคาร ตัวเลขขึ้นมาเป็นบัญชีของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อกิเลสมันอยู่กับใจ ถ้าเราทำลายกิเลสอยู่กับใจ ทำลายอวิชชาที่ในหัวใจนี้ ถ้าเราทำลายขึ้นไปทั้งหมด นี่ใจมันจะบริสุทธิ์ แต่ถ้าเราเอาเงินกอดไว้กับเรา เราไม่สามารถจะเข้าบัญชีธนาคารได้ เราไม่สามารถให้ตัวเลขของเราขึ้นมาได้ เราออกเงินอยู่กับเรา เงินอยู่กับเรามันเป็นสิ่งที่อันตราย เพราะใครๆ ก็ต้องการสิ่งนั้น ถ้าเราออกเงินอยู่กับเรา มันปล่อยปล่อยอย่างอื่นเข้ามาหมดแล้ว ปล่อยกามราคะเข้ามาหมดแล้ว

นี่เหมือนกัน มันเป็นอวิชชา มันไม่รู้ตัวมันเองไง มันปล่อยเข้ามา มันก็ว่าสิ่งนี้ปล่อยเข้ามา มันเป็นธรรม มันเป็นธรรม มันหลงตัวมันเองไงว่า กิเลสคือเงินนั้นเป็นเราเป็นเรา...มันไม่ใช่เรา มันเป็นคนละอันกัน สิ่งทีเงินกับเราไม่ใช่อันเดียวกัน อวิชชากับใจก็ไม่ใช่อันเดียวกัน แล้ววิชาจะเกิดขึ้นเกิดขึ้นตรงนี้ไง นี่ปัญญาอย่างไร ปัญญาโพธิ์ ปัญญาต้นโพธิ์ของเราที่มันเจริญงอกงามขึ้นมา ปัญญาอย่างนี้มันจะละเอียดอ่อนเข้ามา มรรคสมบุรณ์ขนาดไหน ละเอียดอ่อนเข้ามา อุทธัจจะนะ ถ้าปัญญามันขยับเขยื้อนสิ่งนี้มันจะหยาบ ปัญญาอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด

ทำไมฝ่ายที่ว่าเขาปลุกป่าเหมาป่าเขาจะบอกว่า ทำไมพระกรรมฐานชอบพูดอย่างนี้ ชอบพูดอย่างนี้? เพราะมันเป็นความจริงใจ มันเลยหยาบ มันละเอียดเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนจริงๆ แล้วละเอียดมากนะ ละเอียดจนแบบว่าขยับเขยื้อนไม่ได้เลยนะ ถ้าขยับมันหยาบแล้วมันเข้ากันไม่ได้เลย เหมือนกับสิ่งที่ละเอียด เหมือนกับเราสอยเข็ม ถ้าเราเอาเชือกปอเชือกใหญ่ๆ เข้าไปสอยเข็ม

มันเข้าได้ไหม? มันเข้าไปไม่ได้เลย เข้มเราเล็กๆ มันต้องใช้ค้ำ ไม่ใช่ใช้เชือกปอ ไม่ใช่ใช้เชือก
 สิ่งที่ใหญ่เข้าไป นี่ก็เหมือนกัน ถ้าปัญญาอย่างหยาบมันก็เข้ากันไม่ได้ ถ้ามันเข้ากันไม่ได้ มันจะ
 เป็นไปไม่ได้ มันจะสามัคคีไม่ได้ มันจะชำระกิเลสไม่ได้ สิ่งที่ไม่ได้ แล้วจะทำอย่างไรให้มันได้ละ
 ทำอย่างไรให้ได้ละ

นี่ครูบาอาจารย์สำคัญ ครูบาอาจารย์จะคอยชี้แนะให้อุบายวิธีการนะ ครูบาอาจารย์เวลา
 แนะนำมาก็เหมือนปัญญาทั้งหมด แต่อุบายวิธีการเรามีความฉลาดใหม่ ไม่ใช่ว่าพึ่งครูบาอาจารย์
 บอกว่าต้องใช้ปัญญาแบบนี้ เราก็ยกมาทั้งหมดแล้วมาใช้ มันเป็นเรื่องของสัญญา มันเป็นเรื่องที่ครูบา
 อาจารย์ให้มาทั้งหมด มันเป็นเรื่อง เป็นความสำเร็จ เวลาทางวิทยาศาสตร์ เวลาเขาใช้ทาง
 วิทยาศาสตร์จะเป็นวิชาการ เขาต้องดูพื้นที่ ดูความเป็นไปของพื้นที่ ดูต่างๆ

นี่ก็เหมือนกัน มันอยู่ที่ความเป็นไปของใจของเรา เราสิ่งที่รับมาจากครูบาอาจารย์แล้วเรา
 จะปรับใช้กับเราอย่างไร ถ้าเราปรับใช้กับเรานี้คือปัญญาของเรา ถ้าเราไปยึดปัญญาของครูบา
 อาจารย์มา มันเป็นเรื่องของครูบาอาจารย์ เราจะไปจับจองที่ป่าของเราเป็นไปไม่ได้ เราถึงต้องใช้
 สิ่งนี้แล้วประโยชน์ขึ้นมาเป็นปัญญาของเรา แล้วเราใช้ใคร่ครวญของเราเข้ามา ถึงที่สุดแล้วมันจะ
 พลิกคว่ำนะ สิ่งนี้คือปัญญาญาณ อาสวักขณญาณที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ่งนี้ใช้ขึ้นมา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเทศนาว่าการนะ ยสะ ปัญจวัคคีย์ ตรัสรู้เร็ว
 ตรัสรู้เร็ว เพราะธรรม เพราะวาสนา เพราะบารมีสิ่งนั้นเกิดขึ้น แต่สาวก เราสาวก-สาวก เวไนย
 สัตว์สิ่งที่ต้องดูต้องไถ สิ่งที่ต้องดูต้องไถก็มีอำนาจวาสนานะ เพราะจะทำให้กิเลสนี้ออกหลุด
 ออกไปจากใจนะ ถ้ากิเลสทำลายออกไปจากใจทั้งหมด แม้แต่โพธิ์ก็เป็นเรื่องของโลก ปัญญาที่ถือ
 เป็นโพธิ์ที่เป็นปัญญาของโลกมันเข้าไปทำลายกันนะ

เวลาทำลายถึงสุด วิชชาทำลายอวิชชาออกไปจากใจ สิ่งนี้เป็นสมบัติของโลกทั้งหมด นี่สิ่ง
 ที่เป็นสมมุติจะต้องทำลายกันทั้งหมด ออกจากสมมุติไปแล้วเป็นวิมุตติออกไปจากใจ ใจพ้น
 ออกจากวิมุตติ ต้นโพธิ์ที่เป็นเรื่องแสง ต้นโพธิ์ที่ไม่มีต้นของมันจะเป็นสิ่งที่อยู่กับใจดวงนั้น
 ตลอดไป นิจิตเที่ยงเที่ยงอย่างนั้นไง สิ่งที่เป็นความสุข เป็นความมหัศจรรย์ของใจดวงนี้มันจะเที่ยง
 สภาวะแบบนั้น นั่นเป็นความสุขของใจดวงนั้น

จากที่เราก้าวเดินนะ ต้นอ่อนเราก็ต้องปลุกนะ ปลุกโพธิ์ของเราขึ้นมา ถ้าเราปลุกโพธิ์ได้
 เราจะเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเป็นสาวก-สาวกอะไร พุทธชินนโรส

เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ นะ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ให้หัวใจนี้เป็นธรรม เพราะสิ่งนี้มันจะเป็นความจริง หัวใจที่เป็นธรรมนี้ธรรมจริงๆ

แต่ถ้าเราไปยึดเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทักษิทธิอย่างนั้น นั่นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นสัญญา มันเป็นความจำ มันเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันก็ปฏิบัติไปทักษิทธิ ทักษิทธิแล้วเราจะไม่ได้สิทธิ แต่ถ้าเราทำของเราแล้วจะเป็นความเห็นของเรา แล้วจะเป็นความจริงของเรา แล้วจะเป็นเกิดขึ้นจากใจดวงนั้น

ศาสนาเจริญ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาอย่างนี้มาก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลามีชีวิตดำรงชีวิตอยู่จะพยายามชี้เข้าไปสู่ที่ประพฤติปฏิบัติคอยแก้ไขอย่างนี้ตลอดมา

ครูบาอาจารย์ของเราก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่ประพฤติปฏิบัติเอาชีวิตนี้แลกมานะ เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันเอาความตายเข้ามาขวางหน้าเพื่อจะไม่ให้เราทำ เวลาเราทำขึ้นมาความตายมันหลอกกันทั้งนั้นนะ ถึงเวลาถึงที่สุดเรารู้กำลังของเรา เราเอาชีวิตของเรารอดได้ แต่ขณะที่ว่ากิเลสมันหลอกนี้เราจะอ่อนด้อย เราจะล้มลุกคลุกคลานแล้วเราจะไม่สู้ ฉะนั้นถึงว่าครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ แล้วเรามีความจริงของเรา แล้วเราจะปลุกโพธิ์ขึ้นมาในหัวใจของเรา เอวัง